

FORN VÄNNEN

JOURNAL OF
SWEDISH ANTIQUARIAN
RESEARCH

En "hällristning" på ön Man?

Nordén, Arthur

Fornvännen 27, 118-119

http://kulturarvsdata.se/raa/fornvannen/html/1932_118

Ingår i: samla.raa.se

för densamma. En mängd föredrag rörde den persiska konstens inflytande på främmande länder, och härvid berördes denna konstns relationer till Skandinavien av T. J. Arne.

Kongressen beslöt slutligen att upprätta en internationell organisation av forskare och sällskap, som ägna sig åt studier av persisk konst och arkeologi.

I samband med den persiska konstutställningen utkommo diverse tryckalster, såsom *Catalogue of the international exhibition of persian art* (1 s. 6 d.), *An illustrated souvenir of the exhib. of p. art* (5 s.), *Persian art* by Denison Ross, Fry, Binyon m. fl. (2 s. 5 d.). Ett större arbete om persisk konst med bidrag av ett antal forskare och material hämtat från utställningen kommer att utgivas av A. Upham Pope m. fl.

T. J. Arne.

EN "HÄLLRISTNING" PÅ ÖN MAN?

Ett fynd av en ristad sten, som i ett och annat påminner om skandinaviska motstycken, har nyligen gjorts på ön Man i England; fyndet omnämnes i senaste septemberhäftet av *Antiquity*, sid. 359. På stenen, som icke synes vara särskilt stor, avbildas ett antal djur samt en nättliknande figur, ställd på ett underrede. En del av stenen, som även synes ha innehållit bilder, har blivit avslagen, innan stenen inlades i den kristna grav (nära Ramsay), i vilken den nu anträffades.

Djurbilderna sakna alla motsvarigheter på de brittiska öarna och föra onekligen i tankarna vissa av de allra primitivast tecknade bland de sydskandinaviska hällristningarnas djurbilder. Nätfiguren erinrar närmast om bohuslänska motstycken men är även rätt lik de östgötska s. k. ramfigurerna. De arkeologer, som haft tillfälle att taga del av fyndet, bl. a. abbé Breuil och professor R. A. S. Macalister, Dublin, samstämma i uppfattningen, att stenen sannolikt är från bronsåldern och att den närmast bör sammanställas med de nordiska hällristningarna.

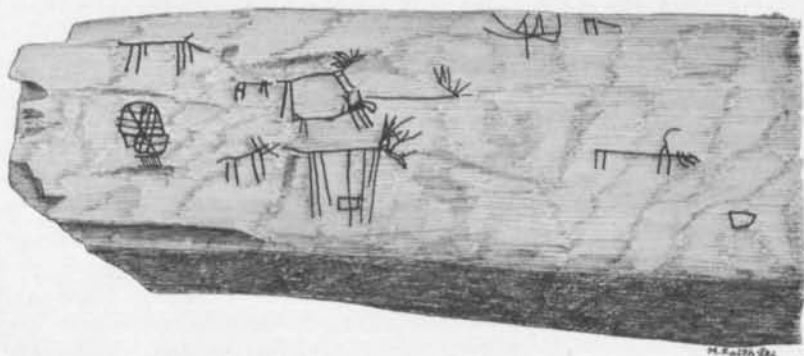

Fig. 54.
Hällristning från ön Man.

Från nordisk sida skall ingen invändning göras mot detta antagande, blott skall den reflexionen icke undertryckas, att som tillfyllestgörande bevis för en direkt kulturpåverkan från Nordens hällristande befolkning är den manska stengravyren alldeles icke tillräcklig. Härför skulle fordrats, att överensställningen med de nordiska hällbildernas teknik och formförråd varit mera slående och ofrånkomlig. Fyndets upphovsmän, arkeologerna J. R. Bruce och W. Cubbon, se emellertid i den, som de antaga, nordiskt influerade gravyren ett vittnesbörd om den roll, som ön Man spelat såsom infartsväg för främmande folk och kulturströmningar i tider, vida fjärrare än dem man hittills räknat med. En nordisk arkeolog ville kanske lägga mest vikt vid att stenen med den ristade bildmagien inlagts i en grav. Den för härigenom i åtanke den i Skandinavien sannolikt obrutna utvecklingslinje, som förenat de i gravarna inlagda bronsåldershällarna av Villfara-typ med de äldsta runristningarna inne i gravarna, en kontinuerlig gravmagisk tradition, som fört från Kivik till Eggjum.

Arthur Nordén.

VIKINGASPAR I RYSKA ORTNAMN¹

Då man av de litterära källorna och det arkeologiska materialet känner, vilken betydande roll skandinaverna och framför allt svenskarna spelat i Rysslands vikingatid, borde man vänta att även i de ryska ortnamnen i stor utsträckning finna skandinaviska, speciellt svenska drag. Egendommeligt nog ha filologerna — som dock i ryskan konstaterat ett antal gamla skandinaviska lånord — länge försummat denna intressanta forskningsuppgift. Enstaka försök ha väl gjorts å hithörande område, men de ha varit mycket sporadiska och i allmänhet föga omfattande. Det viktigaste bidraget har kommit från en svensk, R. Ekbloms skrift *Rus- et Varedans les noms de lieux de la région de Novgorod*, Upsala 1915 (=Archives d'études orientales, Bd 11). Men detta arbete inskränker sig, som titeln anger, till ett par ortnamnstyper och till ett mindre område.

Nu har en framstående språkforskare, professorn i jämförande indoeuropeisk lingvistik vid Berlins universitet, Max Vasmer, i ovan citerade skrift tagit upp problemet till en mera systematisk behandling, och resultatet har blivit en rik skörd av namn, som han med större eller mindre säkerhet eller sannolikhet vill härleda ifrån vikingarna. Inalles behandlar han halftannat hundratal ortnamn, av vilka han dock anser vissa snarast vara icke-nordiska.

Vasmer förbiser naturligtvis icke, att flera av dessa namn kunna vara sekundära i Ryssland, d. v. s. en ort kan ha uppkallats av eller efter vikingarna, och så kan långt senare, när vikingarna uppgått i den slaviska befolkningen, en annan ort ha benämnts efter den förra. Men han menar, att procenten av sådana ortnamn icke bör vara stor.

¹ Max Vasmer, *Wikingerspuren in Russland* (Sitzungsberichte der Preussischen Akademie der Wissenschaften, Phil.-Hist. Klasse, 1931, XXIV).